

Juridiskās personas nodokļu parāda piedziņa no valdes locekļa



Par kavētajiem nodokļu maksājumiem atbildīgs ir valdes loceklis neatkarīgi no tā, vai viņš parāda piedziņas uzsākšanas brīdī ir vai nav bijis sabiedrības valdē. Kuram un kādā veidā būtu jāpaziņo par parāda piedziņas procesa uzsākšanu – uzņēmumam vai bijušajam valdes loceklim? Vai iespējams uzņēmumu informēt par nodokļu parādu Valsts ieņēmumu dienesta (VID) elektroniskajā deklarēšanas sistēmā (EDS)? Šos jautājumus vērtējis Senāts.

Nodokļu atlīdzināšanas process

Atbilstoši likuma “Par nodokļiem un nodevām” (likums par NN) [11.nodaļā](#) ietvertajām tiesību normām VID ir tiesības uzsākt procesu par juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu valsts budžetam (nodokļu atlīdzināšanas process) no juridiskās personas valdes locekļa vai personas, kura faktiski īstenojusi valdes funkcijas un uzdevumus laikā, kad izveidojušies attiecīgie nokavētie nodokļu maksājumi.

Saskaņā ar VID publiskoto informāciju līdz 2023.gada 26.oktobrim VID ir uzsācis nodokļu atlīdzināšanas procesu 184 juridiskām personām.

VID ir tiesības uzsākt nodokļu atlīdzināšanas procesu, ja izpildās visi likuma par NN [60.pantā](#) 1.daļā norādītie kritēriji:

- nokavēto nodokļu maksājumu summa pārsniedz 50 Latvijā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummā (2023.gadā – 31 000 eiro, 2024.gadā – 35 000 eiro);

- lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu paziņots juridiskajai personai (turpmāk – paziņošanas kritērijs);
- konstatēts, ka pēc lēmuma par nodokļu revīzijas (audita) veikšanu pieņemšanas vai nodokļu pārbaudes (kontroles) uzsākšanas, kā arī pēc nokavēto nodokļu maksājumu izveidošanās juridiskā persona ir atsavinājusi tai piederošos aktīvus un valdes locekļa darbības vai bezdarbības rezultātā juridiskās personas nokavētie nodokļu maksājumi nav veikti pilnā apmērā un likumā noteiktajos termiņos;
- sastādīts akts par piedziņas neiespējamību;
- juridiskā persona nav izpildījusi [Maksātnespējas likumā](#) noteikto pienākumu iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu.

Saistībā ar likuma par NN [60.panta](#) 1.daļā paredzēto kritēriju piemērošanu ir izveidojusies arī tiesu prakse. Tiesu nolēmumos paustās atziņas sniedz detalizētākas atbildes par šo kritēriju saturisko izpratni un atsevišķiem to piemērošanas aspektiem.

Lietas būtība

2023.gada 19.jūlija Senāta Administratīvo lietu departamenta rīcības sēdē tika pieņemts [lēmums lietā SKA-662/2023](#), kura ietvaros analizēti pieteicēja argumenti kasācijas sūdzībā saistībā ar paziņošanas kritēriju.

Pieteicējs bija norādījis, ka brīdī, kad lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu tika ievietots VID EDS, juridiskajai personai nebija valdes, līdz ar to nevarēja uzskatīt, ka attiecīgais lēmums ir paziņots, un neizpildījās likuma par NN [60.panta](#) 1.daļas 2.punktā paredzētais paziņošanas kritērijs. Šādā situācijā neesot bijis tiesiska pamata uzsākt juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanas procesu.

Paziņošanas kritērija piemērošana

Senatoru kolēģija [lēmumā](#) atzina, ka šāds pieteicēja viedoklis neatbilst mērķim, kāpēc 2015.gada 1.janvārī likuma par NN [60.pantā](#) tika ieviests konkrētais tiesiskais regulējums. Proti, kā norādīts grozījumu anotācijā, šī norma tika pieņemta ar mērķi izveidot mehānismu, kas paredz VID tiesības pieprasīt, lai valdes loceklis sedz juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu saistības.

Senāta rīcības sēdes [lēmumā](#) vērsta uzmanība arī uz to, ka jautājumu par iepriekš minētajā likuma [pantā](#) ietverto tiesisko regulējumu jau vērtējusi Satversmes tiesa [lietā 2015-25-01](#), atzīstot, ka šis tiesiskais regulējums vērsts uz to, lai efektīvi atgūtu juridiskās personas laikus nesamaksātos nodokļus, un pieņemts sabiedrības labklājības interesēs. Normās ietverts īpašs mehānisms

attiecībā uz valdes locekļiem, lai sekmētu godprātīgu nodokļu maksājumu veikšanu un veicinātu nodokļu iekasēšanas efektivitāti.

Valdes locekļa amata atstāšana nav instruments, ar kura palīdzību izvairīties no juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanas valsts budžetam

Senāts [lēmumā](#) uzsvēris, ka paziņošanas kritērijs ir tikai viens no [likumā](#) par NN paredzētajiem kritērijiem nodokļu atlīdzināšanas procesa uzsākšanai. Lai šo procesu varētu uzsākt, nepieciešams konstatēt arī to, ka sastādīts akts par piedziņas neiespējamību, kas notiek tad, ja juridiskajai personai nav mantas, uz ko vērst piedziņu.

Līdz ar to pirms vēršanās pret attiecīgās juridiskās personas valdes locekli VID jāveic visas nepieciešamās darbības, lai nokavētos nodokļu maksājumus piedzītu no paša parādnieka – juridiskās personas. Valdes locekļa amata atstāšana nav instruments, ar kura palīdzību izvairīties no juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanas valsts budžetam.

Paziņošanas kritērija piemērošanas aspektā būtiski, ka VID lēmumu paziņošanas kārtību par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu regulē [likuma](#) par NN un [Paziņošanas likuma](#) normas, nevis, piemēram, [Civillikuma](#) vai [Komerclikuma](#) (KL) normas, uz kurām savā kasācijas sūdzībā bija atsaucies pieteicējs.

Jāņem vērā, ka saskaņā ar Paziņošanas likuma [9.panta](#) 3.daļu dokuments, kas izveidots, izmantojot iestādes pārziņā esošo speciālo tiešsaistes formu, uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas. Arī likuma par NN [7².panta](#) 2.daļā kā speciālajā tiesību normā noteikts, ka VID izdots administratīvais akts (arī nelabvēlīgs administratīvais akts) un citi lēmumi, dokumenti un informācija nodokļu maksātājam uzskatāmi par paziņotu otrajā darba dienā pēc to ievietošanas VID EDS.

No minētajām tiesību normām izriet, ka jebkurš iestādes lēmums, izmantojot VID pārziņā esošo speciālo tiešsaistes formu, uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas neatkarīgi no tā, vai adresāts to faktiski ir saņēmis. Proti, tiesību normas neuzliek iestādei pienākumu pārliedzināties, vai persona ar administratīvo aktu ir iepazinusies

Līdz ar to, tā kā VID lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bija jāpaziņo lēmuma adresātam jeb juridiskajai personai, nevis tās izpildinstitūcijai (fiziskai personai), kas attiecīgajā gadījumā bija izdarīts, tad tiesvedības ietvaros tika konstatēts, ka likumā paredzētais paziņošanas kritērijs ir izpildīts.

Kaut arī sabiedrības ar ierobežotu atbildību rīcībspēja tiek realizēta ar valdes starpniecību (KL 221.panta 1.daļa), tomēr valdes rīcībspēja nebeidzas ar tās pilnvaru termiņa beigām – sabiedrības pārvaldi turpina īstenot tās augstākā pārvaldes institūcija – dalībnieku sapulce. Līdz ar to paziņošanas prezumpcija ir spēkā arī tad, ja juridiskās personas valdei ir beidzies pilnvaru termiņš (skatīt Adminsitratīvās rajona tiesas 2022.gada 2.maija sprieduma lietu Nr. A420148222).

<https://itiesibas.lv/raksti/tiesvedibas/tiesvedibas/bizness-juridiskas-personas-nodoklu-parada-piedzina-no-valdes-locekla/27060>